

Львівський національний
університет
природокористування

Факультет управління,
економіки та права

Кафедра фінансів,
банківської справи та
страхування

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання»

Рівень вищої освіти – *Перший (бакалаврський) рівень*

Галузь знань – *07 «Управління та адміністрування»*

Спеціальність – *075 «Маркетинг»*

Освітньо-професійна програма – *«Маркетинг»*

Кількість кредитів – 3

Компонента освітньо-професійної програми – *вибіркова*

Мова викладання – українська

Лектор курсу	СХІДНИЦЬКА Галина Володимирівна
Профайл лектора	https://lnup.edu.ua/uk/kaffinans/skladfin2020
Контактна інформація	galinashid@gmail.com телефон: +380967404801

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Анотація до курсу	«Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання» є вибірковою дисципліною та складовою навчального плану, циклу дисциплін професійної підготовки, яка сприяє підготовці фахівців з маркетингу. Під час вивчення освітньої компоненти «Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання» здійснюється теоретична та практична підготовка здобувачів вищої освіти з питань: теоретико-методологічних засад планування як функції менеджменту; сутності бюджетування та етапи його реалізації; логіки побудови бюджетів, методології і методики бюджетування в умовах розвиненої ринкової економіки; системи бюджетів на підприємствах, їх призначення, зміст та взаємозв'язки.
Мета курсу	Метою курсу «Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання» є формування у здобувачів вищої освіти системи спеціальних знань і практичних навичок з використання різноманітних методів бюджетного планування, складання бюджетів фінансово-господарської діяльності, підрахунку економічних наслідків при можливих відхиленнях від наміченого плану й оперативного прийняття ефективних рішень, використання бюджетів як інструменту контролю реалізації господарських рішень.
Пререквізити курсу	Гроші і кредит, економічна теорія, теорія фінансів, економіка підприємств, основи бухгалтерського обліку.
Формат курсу	проведення лекцій, практичних і семінарських занять та консультації для кращого розуміння тем, виконання СРС, проведення наукових досліджень та опублікування їх результатів (написання статей, тез конференцій, доповідей круглих столів, семінарів тощо). В процесі навчання для здобувачів вищої освіти проводяться різні види лекцій, зокрема тематичні лекції, лекції-дискусії, проблемні лекції, лекції із запрошенням практичних спеціалістів зі сфери

	маркетингу, комунікацій, лекції з виїздом на виробництво. Семінарські заняття студентів проводяться у вигляді семінарів-диспутів, семінарів з виступами студентів, семінарів-практикумів. Використовуються також ігрові методи інтерактивного навчання (дидактичні, ділові, рольові організаційно-діяльності ігри). На практичних заняттях застосовуються такі методи як дослідження, самостійна робота, розв'язування контрольних завдань, розбір ситуацій із практики, кейси та ін.
Підсумковий контроль	Екзамен

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Зміст тем курсу
Тема 1. Теоретико-методологічні основи бюджетування	1.1 Бюджет як економічна категорія. 1.2 Функції та принципи бюджетування. 1.3 Види бюджетів і підходи до їх складання. 1.4 Балансовий підхід як основа розробки бюджетів. 1.5 Організаційні передумови впровадження бюджетування на підприємстві.
Тема 2. Місце бюджетування в системі управління підприємством	2.1 Бюджетування як управлінська технологія. Переваги і недоліки бюджетування. 2.2 Ризики в бюджетуванні та основні шляхи їх оптимізації. 2.3 Етапи розробки бюджетів. 2.4 Автоматизація бюджетування на підприємстві.
Тема 3. Бюджетне планування	3.1 Сутність, завдання та особливості бюджетування на підприємстві. 3.2 Принципи та функції бюджетування. 3.3 Етапи процесу бюджетного планування. 3.4 Характеристика способів бюджетування.
Тема 4. Сутність та значення операційного та фінансового бюджетування в системі управління суб'єктом господарювання	4.1 Сутність та структура консолідованого операційного бюджету. 4.2 Технологія складання операційного бюджету. 4.2.1 Складання бюджету продаж та бюджету виробництва. 4.2.2 Складання бюджету витрат, що формує собівартості продукції. 4.2.3 Особливості формування бюджетів запасів готової продукції та витрат на збут і управління. 4.2.4 Планування прибутку від операційної діяльності. 4.3 Взаємозв'язок фінансових та операційних звітів підприємства. 4.4 Фінансовий бюджет як інструмент управління грошовими потоками. 4.5 Бюджет капіталовкладень. 4.6 Формування прогнозного балансу підприємства. 4.7 Формування, затвердження і виконання фінансового плану та бюджету підприємства.
Тема 5. Нормативна база розробки бюджетів	5.1 Методи складання бюджетів на основі технічних норм і нормативів (нуль-базис-бюджетування). 5.2 Призначення норм і нормативів при розробці бюджетів підприємства. 5.3 Внутрішньоорганізаційні норми і нормативи як основа формування бюджетів. 5.4 Класифікація і види норм та нормативів. 5.5 Матеріальні, трудові та фінансові норми та нормативи. 5.6 Норма часу. Норма витрат та її структура.
Тема 6. Структурування та консолідування бюджетів підприємства	6.1 Класифікація та види бюджетів підприємства. 6.2 Довгострокові і короткострокові бюджети. 6.3 Операційні бюджети. 6.4 Бюджет реалізації (продаж) як основа бюджетування.

	6.5. Бюджет виробництва та його структура. 6.6. Бюджет потреб в матеріалах. Бюджет використання матеріалів. 6.7. Бюджет трудових витрат. 6.8. Бюджет прямих витрат на оплату праці.
Тема 7. Бюджетне контролювання та мотивування на підприємстві	7.1. Бюджетне контролювання як вид управлінської діяльності. 7.2. Зміст і завдання бюджетного контролювання. 7.3. Сутність центрів відповідальності. 7.4. Види та характеристика центрів відповідальності. 7.5. Підходи до розробки бюджетів для різних типів центрів відповідальності.
Тема 8. Кредитування як механізм формування позикового капіталу підприємства	8.1 Економічна сутність ризику. Класифікація і види ризиків у господарській діяльності. 8.2 Причини і наслідки ризиків. 8.3 Методи оцінки ризиків. 8.4 Управління ризиками при складанні бюджетів підприємства.
Тема 9. Регулювання бюджетів	9.1 Сутність бюджетного контролювання як виду управлінської діяльності. 9.2 Завдання контролювання бюджетів. 9.3 Принципи бюджетного контролю. 9.4 Класифікація та види бюджетного контролю. 9.5 Система бюджетного контролю (об'єкти і суб'єкти, інструментарій та технологія бюджетного контролю).

АКАДЕМІЧНА ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, звільнення, лікарняний).

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, звільнення з поважних причин) студенти, які пропустили заняття, відпрацьовують їх у додатковий час згідно графіка відпрацювання пропущених занять.

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності відповідно до Положення «Про академічну доброчесність у Львівському національному університеті природокористування» (https://www.lnup.edu.ua/files/principle_NMVZYAVO/1.pol_pro_akad_dobr.pdf).

Політика щодо використання електронних засобів. На заняттях можна користуватися електронними засобами (ноутбук, планшет, телефон) виключно для діяльності, яка пов'язана з проблематикою курсу. Їхнє використання для інших цілей не допускається. Списування під час контрольних робіт заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Для виконання тестів в системі Moodle (інших ресурсах) рекомендується використовувати ноутбуки, планшети та телефони.

Методи контролю. Для діагностики результатів навчання використовується поточне опитування, тестування, розв'язання задач; письмові тести та задачі за змістовими модулями (розв'язування навчальних, ситуаційних та тестових завдань, кейсів), командні проекти; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; студентські презентації та виступи на наукових заходах. Контроль за рівнем засвоєння навчальної дисципліни передбачає використання таких його видів і методів.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

Виконання практичних та семінарських занять, питання для самоконтролю, практичні та ситуаційні завдання, перелік тематичних питань і порядок виконання самостійної роботи здобувачами вищої освіти відображені у методичних рекомендаціях:

1. Східницька Г. В. Методичні рекомендації для виконання практичних робіт та самостійного вивчення дисципліни «Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання» студентами спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» економічного факультету ОС «Бакалавр», 2020. 60 с.

2. Східницька Г. В. Методичні рекомендації для навчально-аудиторних робіт та самостійного вивчення дисципліни «Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання» студентами спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» Навчально-наукового інститут заочної та післядипломної освіти ОС «Бакалавр», 2019. 44 с.

3. Східницька Г. В. Методичні рекомендації для виконання контрольних робіт дисципліни «Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання» студентами спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» Навчально-наукового інститут заочної та післядипломної освіти ОС «Бакалавр», 2019. 20 с.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Основні:

1. Калайтан Т. В. Контролінг: Навчальний посібник. Львів: Новий світ-2000. 2008. 252 с.

2. В. А. Панков, С. Я. Єлецьких, Н. М. Михайличенко. Контролінг і бюджетування фінансово-господарської діяльності підприємства: навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 112 с.

3. Косарев О. Й., Волик В. М. Методологія бюджетування діяльності підприємств: навч. посібник. К.: НАУ, 2004. 96 с.

4. Кузьмін О. Є., Мельник О. Г. Бюджетування на підприємстві. Навчальний посібник. К.: Кондор, 2008. 312 с.

5. Кузьмін О. Є., Мельник О. Г. Бюджетування в системі управління організацією: теоретичні та прикладні засади: *монографія*. К.: Кондор, 2007. 234 с.

6. Фінансовий контролінг: методи та інформаційні технології. С. В. Івахненко, О. В. Мелих О. В. К. : Знання, 2009. 319 с.

Допоміжні:

7. Бень Т. Г., Довбня С. Б. Бюджетування як інструмент удосконалення системи фінансового менеджменту підприємств. *Фінанси України*. 2020. №7. С. 48-55.

8. Білик М. Д. Бюджетування у системі фінансового планування. *Фінанси України*. 2013. № 3. С. 97-109.

9. Бланк І. О., Ситник Г. В. Управління фінансами підприємств: підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів. К.: КНТЕУ, 2006. – 779 с.

10. Віниченко М. М. Оцінка ризику у бюджетуванні. *Фінанси України*. 2014. №7. С. 90-96.

11. Зятковський І. Бюджетування як основа впровадження контролінгу на підприємстві. *Актуальні проблеми економіки*. 2018. № 4. С. 48-51.

12. Кузьмін О. Є., Мельник О. Г. Інтегрований нормативний метод бюджетного планування діяльності підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2022. №7 (37). С. 111-122.

13. Лях О. О. Удосконалення бюджетування в системі фінансового контролінгу на підприємстві. *Бізнес-Інформ*. № 8. 2015. С. 297-301.

14. Свінцицька О. М. Планування діяльності підприємства: Навч. посіб. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2016. 232 с.

15. Шмідт М. П., Кудря Я. В. Впровадження і використання бюджетування в управлінні корпораціями машинобудування України. *Фінанси України*. 2019. № 4. С. 76-87.